Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Etlar, Carit.; af Carit Etlar.
Titel | Title:	Sam Siver : Fortælling
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : G. S. Wibes Bogtrykkeri, 1860
Fysiske størrelse | Physical extent:	24 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

[Carl Brosbøll]

Sam Liver

1860.

57,- 100.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130021032507

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Sam Siver.

Fortælling

af

Carit Etlar.

Særskilt Aftryk af Aftenlæsning I. 1ste Hefte.

1913. 94609

Kjøbenhavn.

G. S. Wibes Bogtrykkeri.

1860.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Sam Siver.

Sam Sivers Hytte laa inde i Heden, omtrent en Fjerdingvei fra Havet. Han havde selv bygget den, da han, træt af Kampen med Storm og Sø og en maadelig Lykke, et Efteraar vendte tilbage til sit Hjem og bosatte sig der. Tiden og Veiret havde efterhaanden øvet en sørgelig Indflydelse paa det Ydre af Sam Sivers Bolig. Lyngtaget hang i Fryndser ned over Muren, udbedret med Græstørv, fastspigrede med store Træpløkke. Leervæggene saae ogsaa noget brøstfældige ud, de vare paa flere Steder faldne ned og derefter blevne erstattede med et Dække af Halm eller Lyngriis. Hvad nu en saadan Leervæg i Vesteregnen vil sige, derom er det vanskeligt at gjøre sig et fuldstændigt Begreb hos os. Siden man undertiden ikke er istand til at skaffe sig Muursteen, danner man istedetfor disse en Fletning af Pinde og udfylder dernæst hele Rummet med blødt og sammenæltet Leer, som tørres og kalkes, som opblødes af Regnen, som revner i Solskin og falder ned i Tøveir om Foraaret.

Betragtet i en vis Afstand, dannede Sam Sivers Eiendom to smaa Bakker, som lode sig forvexle med de gamle Kæmpehøie, hvorpaa denne Egn tidligere har været

ualmindelig rig. Den ene af disse Bakker var en vældig Tørvestak, der i Vesteregnen bestandig opstilles ved Siden af Bygningen under aaben Himmel, den anden var Huset selv, samme Form, samme Farve, begge tækkede med Lyng, og den ene ikke synderlig høiere end den anden. Naar man kom nærmere, saae man en gammel Træstamme rage op over Taget i Form af en Gaffel, i denne bevægede sig en afbarket Green, med en Snor paa den ene Ende og en sprukken Jerngryde paa den anden. Det var Vippen til Husets Brønd. Langs med den ene Side af Bygningen, mod Syd, havde Sam reist en Vold omkring et Stykke Jord, beplantet med en Rad udgaaede Pilekviste og indenfor nøiagtig afdeelt i fire Dele med en blomstrende Linie af Tusindfryd. Det var Husets Have. I et Hjørne var nedstukken fire hvide Stokke paa en Mands Høide, omtrent i to Alens Afstand fra hverandre; over disse krydsede sig to halve Tøndebaand. Dette Sted skulde forestille Lysthuset, som endvidere betegnedes ved et Sæde af en hvidkalket Graasteen. Der fandtes vel ikke synderlig Skygge i dette Lysthuus; men man havde det nu engang ikke bedre; Udsigten var desuden saameget friere og fremstillede i Havens Centrum en stor guul Stokrose, som var mislykket denne Sommer.

Rundtom Hytten og Haven udstrakte den mørkebrune Lynghede sig, alvorlig og taus som alt det Ophøiede, en uhyre Kirkegaard, der gjemmer paa et forsvundet Liv i Kæmpegravene, i de tilgroede Hjulspor og Veimærker, i Fyrre og Egestammer, som enhver Tørvegraver opkaster af sin Mose, Alheden, hvor endnu en landflygtig Tater, sky og ængstlig slæber sig hen gjennem Sandveien, i Selskab med en Kvinde, en Flok Børn og en Griis, hvor Træerne, kuede af Vestvinden, bøie sig langs med Jorden,

bevoxede med et tykt Lag hvidt og visnet Mos, hvor Hjeilen og Stormen have en sørgmodigere Klagesang, Solen et blegere Skin og Beboerne en tungsindigere Mine, hvor Ødet ruger, Ensomheden hersker, hvor Følelsen af vor Ubetydelighed vaagner, og hvor Alt minder om Skaberen, men kun saare lidt om Mennesket.

Digteren har dog vist ikke været istand til at give sine Læsere et tilstrækkeligt fuldstændigt Billede af Heden, Kunstneren ikke heller, i modsat Fald forekommer det mig ubegribeligt, hvorfor man i denne Dampkraftens og Reiselystens Tid kun saa sparsomt og sjeldent besøger et Land, der for ringere Anstrengelser tilbyder samme Nydelser, Skjønheder og Afvexlinger, som dem vi ere vante til at opsøge langt sydligere. Reis med din Brud til de grønne og deilige Dale ved Veile og Kalsbøl, der ville alle Omgivelser svare til den Idyl, I føre med i eders eget Hjerte. Tiltales Du af Fortiden og dens Minder, saa paatrænge disse sig, hvorhen Du vender dit Øie, i Gravhøiene, i Thingstederne, i Domkirkerne, i det smuktfredede, det gjæstfri Nørre Vosborg, i Ruinerne af Bugges Hald, eller i Emborg, hvor man har opført en heel By af et nedrevet Klosters Mure, dannet Ovnsokler af dets Capitæler og Gjærder af dets gamle Ligsteen. Hvilken uendelig Rigdom og fortsat Afvexling mellem de smilende Dale, de solbelyste Marker, de mørke Skove, den brune Hede, Vildmosen, Flyvesandsstrækningerne og Klitbjergene, bag hvis takkede Høie Nordsøen synger sin evige Ligsang over de splintrede Vrag, som hist og her rage op over Sandet, langs med Kysten. Længes Du efter et Fristed for dine Tanker og Drømme, saa besøg de dybe og dæmrende Skove omkring Silkeborg, hvor Raavildt og Kronhjort streife omkring, hvor de malerske Virkninger af Dagskæret, det sørgende

Slør af Taagen, den graablaa Røg fra Kulmilen, Sollyset og Skyggen af Skyerne, Freden, Aftendæmringen, Nattens Trylleri og Morgenrøden udbrede tusinde forskjellige Skjønheder. Tiltales Du derimod af det Store og Ophøiede, saa drag ind over Heden, mod Vest, bestandig mod Vest, og betragt denne tause, døde, udstrakte Flade, bedækket med sit uhyre Lyngtæppe, der i Frastand tager sig ud som mørkebrunt Fløiel, og hvori en Bregne, et Birketræ eller en Enebærbusk danner smaa lysegrønne Pletter. See Dig mæt paa denne Egn med dens synlige Spor af de forfærdelige Jordrevolutioner, som her have raset, med de dybe Flodleier, hvoraf Vandet i Aarhundreder har været hentørret, med dens uafbrudt vexlende Linier i Bakker og Bjerge, hvilke, efterhaanden som de drage sig tilbage, bestandigt antage et mørkere og mere blaaligt Skær, indtil de i det yderste Fjerne forekomme som en takket Sky langs med Horizonten og nærmere Øiet derimod ligne bløde, standsede, tilbagetrængte og stivnede Bølger i et umaadeligt Verdenshav. Blandt disse vil Du ogsaa befinde dig ene, som en Seiler paa Verdenshavet, greben af Ødet og den tause, alvorlige Majestæt, af det Uberørte og Jomfruelige, der hersker over denne Egn, som Aarhundreder sporløst ere gledne hen over, og hvorfra Mennesket synes at være udelukket, eller hvori dets Rolle i al Fald er indskrænket til at opfatte og beundre.

Som sagt, det er Digterens eller Kunstnerens Feil, at vi eie saa store Skatte, uden at man har været istand til at hæve dem og fremstille dem i det Sollys, de tilkomme. Maaskee ligger deres Undskyldning for en Deel deri, at det Indtryk, disse Egne efterlade, mindre tilhører den ydre end den indre Sands, den religiøse, ophøiede Begeistring, og fordi Alt, hvad der angaaer Aandens Stemning, be-

standigt kun saare ufuldkomment lader sig betegne ved Sammenligninger med Stoffet, eller giver det ydre Præg, som hører til for at gjøre dem anskuelige for den Fremmede.

Men det var om Sam Siver og hans Familie, vi skulde fortælle.

En Novemberaften sad Sam Siver inde i sin Stue, paa Kanten af Bordet, ifærd med at oppakke nogle Varer, han samme Eftermiddag havde hentet hjem fra Hjerting. Det Indre af Hytten svarede fuldkomment til dens Ydre; Fiskeren havde selv udført Størsteparten af Bohavet. Alkoven, som optog hele den ene Side af Stuen, Stolene, Bordet, Hængeskabet paa Væggen, alt var hans eget Arbeide. Midt under Loftet hang en lille, halv tiltaklet Skonnert, paa hvis Bagstavn man med endeel Besvær læste Navnet „Maagen," og som Sam bestandig betragtede med en særdeles Tilfredshed, skjøndt dette Kunstværk af ubekjendte Aarsager aldrig var bleven rigtigt færdigt.

Medens Sam udpakkede sine Varer, havde hans Kone stillet sig foran ham, med begge Hænder under Forklædet. Hendes krogede og sammensunkne Skikkelse, solbrændte og rynkede Træk vidnede om et Liv, tilbragt i Savn og trættende Arbeide, det hele Aasyn bar desuden et bestemt Præg af en fredelig Ro og en ubeskrivelig Eenfoldighed.

Noget tilbage i Stuen var endnu en tredie Person tilstede, en halvvoxen Dreng, der fremstillede sig i en graastribet islandsk Nattrøie, et næsten kugelrundt Ansigt, blaalige Kinder og en Fylde af lysegule Haar, der hang ned til Øinene og aldeles skjulte Panden. Han havde stillet sig med Ryggen mod Skorstenen, og strakte Hænderne tilbage mod Ilden for at varme sig, medens han nysgjerrig og smilende betragtede de forskjellige Gjenstande, Fiskeren fremtog af sin Kurv.

„See her!“ sagde Sam, idet han gav Konen en Pakke, „siden det er Mortensaften, har jeg bragt en Foræring hjem til Dig, Ellen. Her har Du Vadmel til at sye mig en ny Vest af, og her har Du en lille Bog; hvad troer Du vel det er for en?“

„Det er vel en ny Psalmebog,“ svarede Konen.

„Ja, der traf Du det. Saagodt som en ny. Jeg har ladet sætte et nyt Bind om de gamle Blade. Vær saa god. Slid den med Helsen! — Til Dig, Simon! har jeg ogsaa en Foræring, Du skal faae mine gamle Vandstøvler, som hænge inde under Loftet.“

Drengen lod, mærkværdig nok, ikke til at yttre nogen Glæde over Sams Gave. „Dem har I jo allerede givet mig engang, Husbond!“ sagde han.

„Har jeg det,“ gjentog Sam, „det maa have været for Spøg, nu skal Du have dem for Alvor. Slid dem med Helsen, min Dreng!“

„De ere jo allerede opslidte,“ vedblev den Ufornøielige. „Der er ingen Bunde i dem.“

„Saameget desto bedre Simon! Du kan da lade Dig gjøre et Par Træskostøvler af dem, der er Ingenting saa godt for Kulden som Træskostøvler.“

„Ja, men de ere ogsaa for store.“

„For store,“ gjentog Sam, „det er jo en reen Fordeel, Simon! der er Noget at voxe i for Dig. Tag Du Støvlerne og vær glad derover.“

„Vi have forresten ingen Grund til at være glade iaften,“ bemærkede Ellen, „tænk Dig blot, Sam, mens Du var nede i Hjerting, skikker Præsten Simon tilbage og siger, at han ikke vil tage ham til Confirmation i Vinter, siden han ikke kunde besvare de Spørgsmaal, han gav ham ved Prøven.“

„Ja saa!“ sagde Sam, „det var ellers slemt; til Straf derfor skal Du kun have den ene af mine Støvler. Du kunde ikke svare Præsten, din Tosse! og det skjøndt jeg selv har forberedet Dig, ja, saa maae vi nok til at klemme bedre paa.“

„Men troer Du ogsaa, Sam! at Du har Kundskab nok til at læse med Drengen?“ spurgte Konen.

Sam tilkastede hende et yderst forbauset Blik, idet han smilede spottende og svarede:

„Jeg troer, at jeg har fortalt Dig Ellen, at jeg engang i Flensborg læste med en Matros til Styrmands Examen, og det vil sige noget Andet end at læse med en Dreng til Præsten, eftersom Enhver kan blive confirmeret; men Enhver kan ikke blive Styrmand.“

Ellen følte sig fuldkomment overtydet ved dette Beviis, hun drog sig tilbage til Skorsteensilden, medens Fiskeren vedblev: „Lad os saa engang høre, hvad det var, Du ikke kunde svare Præsten paa.“

„Først spurgte han mig, hvad jeg hed, og hvor gammel jeg var,“ yttrede Drengen, idet han strøg de yderste Totter af sit Haar en ubetydelig Smule tilbage fra Panden og traadte nærmere hen til Bordet.

„Det vidste Du da, lille Simon!“

„Ja, aa ja! Saa spurgte han, hvem jeg troede paa.“

„Naa da!“

„Paa Gud! svarede jeg.“

„Rigtigt! overmaade godt svaret.“

„Hvad troer Du mere paa? spurgte han. Paa Troldtøi, svarede jeg. Derover var det, at han blev vred.“

„J—a!“ yttrede Sam langtrukkent, „det Sidste kom Du heller ikke saa godt fra. Man kan sige, at man troer paa Ligskarer, og Varsler, med eet Ord paa Dødsseileren

eller den flyvende Hollænder, som de ogsaa kalde ham, men egenlig Troldtøi er nok aflagt i disse Tider."

„I har dog tit fortalt os, at der var saadan Noget til, Husbond! men Præsten lo kun ad mig og meente, at det var Eenfoldighed og Overtro Altsammen."

„Naa, saa han lo deraf," gjentog Sam med et Skuldertræk, „Ja, hvad forstaaer han sig vel derpaa, den stakkels gamle Mand, der aldrig har seet Andet af Verden end sin Moders Skjørt, sin Bog og sin Kakkelovnskrog. Jeg har seet det, mens jeg foer paa de lange Reiser, og Stormen og det salte Hav har seet det, og derfor skal Du min Sjæl baade tro paa Ligskaren og Dødsseileren."

„Hvad vil det da egenlig sige, en Dødsseiler?"

„Det skal jeg nøiagtig fortælle Jer, naar Ellen faaer Lampen tændt; man taler ikke gjerne om Sligt i Mørke. Imidlertid ville vi To gaae ud og sætte en Stiver op til den ene Gavlside af Huset, den hælder lovlig meget udad i den sidste Tid, og det er et forfærdeligt Veir iaften."

Sam aabnede Døren og gik. Simon forsynede sig med en laaden Faareskinds Hue og et Par store Vanter, førend han fulgte efter ham.

Det var et barskt Veir, da de kom udenfor. Stormen foer med hæse og langtrukne Hviin hen over Heden; fra den modsatte Side lød Vesterhavets hule Drøn ind over Sandklitterne, som en uafbrudt Torden. Sam Siver og hans Dreng hentede en lang Bjælke og gave sig til at afstive den hældende Gavl, derpaa skyndte de sig tilbage til Stuen, hvor Ellen imidlertid havde tændt Lys. Idet de vilde aabne Døren, lød et langtrukkent Raab, der endte i et sørgeligt klagende Skrig. Sam studsede, han blev staaende foroverbøiet og lyttende.

„Hørte I det, Husbond?" spurgte Simon.

„Ja vist, min Dreng!“ svarede den gamle Fisker dæmpet, „der maa være noget Galt paafærde ovre i Klitterne iaften, hvad det saa kan være. Det er anden Gang, jeg hører dette klagende Skrig, da jeg kom hjem i Mørkningen, lød det ogsaa. Men det er ikke værd, vi tale til Ellen derom, hun er saa frygtsom af sig.“ Efter denne Bemærkning aabnede han Døren og gik ind i Stuen.

„Det er et farligt Veir iaften,“ sagde Konen, idet hun trak Rokken og Uldkurven hen foran sig ved Skorstenen. „Vorherre holde sin Haand over os Alle.“

„Aa hvad! her paa Landjorden har man ingen Nød,“ yttrede Sam. „Vorherre holde sin Haand over de stakkels Søfolk. — Naa Simon! det var altsaa din Religion, vi To skulde til at tage fat paa.“

„Ja, Husbond lovede at fortælle os Noget om Dødsseileren,“ svarede Drengen.

„Rigtig!“ vedblev Sam, med et Alvor der skrev sig fra det Øieblik, han havde hørt Skriget udenfor Huset. „Gid Du aldrig maa møde ham paa dine Veie, min Dreng! Det er ikke for det Gode, at den Karl lader sig tilsyne. — Dødsseileren er et stort hollandsk Skib, som hver Gang det viser sig, varsler om Nød og Ulykker. Man seiler i jævnt Magsveir eller ligger og skvulper omkring i Dyningen med slappe Seil, naar ikke et Vindpust bevæger Luften, og Havet er glat som et Speil; pludselig viser der sig en Taage, som tiltager i Omfang og flyder langs hen ad Vandets Overflade, ud af denne Taage kommer Dødsseileren frem, et stort firkantet Skib, med Sværd paa Siderne, gammeldags Rigning og Næerne braste op for Vinden. Han nærmer sig bestandig og synes ikke at mærke det Ringeste til det Blikstille, vi Andre ligge for. Man seer hans klodsede Skrog, Kanonportene og den

sorte Farve, som Alt er overstrøget med, man seer Folkene arbeide indenfor Skandseklædningen, ligesaa tydeligt, som jeg seer Jer i dette Øieblik. Allesammen smaa og bredskuldrede Mænd, mørke i Huden, med langt sort Skæg, røde Huer, vide Bramdugs Buxer og røde Skærf om Livet. Hver Gang de nærme sig et Fartøi, raabe de det an, spørge om Capitainens Navn, Skibets Hjemstavn, og bede den Fremmede tage Breve med fra dem til Holland; undertiden roe de ogsaa ombord til det fremmede Skib med deres Brevpakke og tigge og bønfalde ynkeligt om at faae den besørget. Giver man sig i Tale med dem og spørger dem om deres Familie, nævne de Folk, som ere døde og henfarne for mangfoldige Aar siden; beholder man Brevene ombord, synker Skibet, beholder man dem ikke, forestaaer der en anden Ulykke, imidlertid seiler Hollænderen sin Vei igjen, efterat have forrettet sit Ærinde, indhyller sig i Taagen og forsvinder ligesaa pludseligt og uformodet, som han lod sig tilsyne."

„Men hvorfor have de just gjort dette Dødningeskib til en Hollænder?" spurgte Ellen.

„Jeg skal ikke sige det for vist, Mutter!" svarede Sam med et ironisk Smil. „Jeg tænker, formedelst han ikke blev til en Engellænder. Alt, hvad man veed om Skibets Oprindelse, er, at Capitainen hed Vanderdecken og har været et forvovent og ryggesløst Menneske, der hverken troede paa Gud eller Djævel. Engang seilede han med sit Skib nede ved Tafelbay, i en rygende Storm. Styrmanden og Folkene bønfaldt ham om at tye ind i Bugten, mens Uveiret varede; men Vanderdecken forbandede Storm og Sø og svor sig fordømt paa, ikke at ville søge Havn, før han havde naaet Maalet, om han saa skulde blive ved at seile til Dommedag. Til Straf derfor kan han aldrig

faae Ro og aldrig naae den Havn og Frelse, han længes efter. Undertiden træffer man ogsaa hans Skib liggende inde paa Bredden af en øde Kyst og Folkene iland for at hente Vand eller lave Mad paa Strandbredden. Pludseligt forsvinder det igjen, og Ingen veed, hvor det er blevet af."

Drengen havde under Fiskerens Fortælling taget Plads ved Bordet, med Hovedet støttet til begge Hænder, han hørte paa Sam med dyb Andagt.

„Og Husbond har selv seet Folkene paa Dødsseileren?" vovede han omsider at spørge.

Sam nikkede bekræftende.

„Paa en Reise i Sydhavet," vedblev han, „var engang vort Vand sluppet op. Vi havde ligget flere Dage for Blikstille i Læ af en af de mange Øer, som findes i dette Farvand. Capitainen sætter altsaa Landgangsfartøierne ud for at faae vore Fade fyldte. Da vi kom om paa den anden Side af Pynten, saae vi et stort Skib sveiet op mod Bredden inde i Bugten, hvor vi skulde hente Vandet. Enhver af os kjendte strax Dødsseilerens sorte Skrog og den gammeldags Takkelage. Et Stykke oppe paa Strandbredden mellem Klipperne, sad sex eller otte gamle Sømænd, med store Skæg og røde Huer paa Hovedet, omkring en stor Messingkjeddel, under hvilken de lidt iforveien havde havt Ild. De spiste og drak uden at mæle et Ord dertil. Vi gik lige forbi dem; men de syntes ikke at lægge Mærke til os; vi hilste paa dem, Ingen svarede; vi støiede og sang, det bedste vi kunde, mens vi fyldte vore Fade; de vendte sig ikke om efter os og lode ikke engang til at ane vor Nærværelse. De vedbleve at sidde stille og lydløse, som en Forsamling af Døvstumme, stirrende stivt hen for sig, medens de spiste af deres store Kjeddel. — „Pas kun paa, Manne!" sagde Styrmanden, „jeg tør sætte min Buxeknap

paa, at dette hersens varsler om en Ulykke for os." Og hans Spaadom slog ogsaa til, for tre Uger efter laa vort prægtige Skib sønderslaaet og malet til Splinter inde mellem Revene omkring Kysten, og af To og Tyve bjergede kun tre Mand Livet. De Øvrige gik deres Vei, tilsøes."

„Tilsøes?" gjentog Simon.

„Ja, min Dreng! som Fiskemad. — Det, jeg her fortæller Dig iaften, har jeg selv oplevet, jeg har ligget Side om Side med den døde Hollænder; hvad jeg har seet med mine egne Øine, maa vel være til, antager jeg, og derfor kan Du frit nævne Dødsseileren med, naar vor Præst næste Gang spørger Dig, hvad Du troer paa. — Det er nok ellers bleven silde i Tiden iaften, Klokken gaaer til otte, læg et Par Tørv omkring Ilden, lille Ellen, og lad os saa komme i Seng i Guds Navn. Jeg synes det linner lidt i Veiret."

En Time senere var Fiskeren og hans Familie gaaet til Ro. Sam og hans Hustru sov i Alkoven ligefor Vinduet, til Simon var der redet Seng i en Slagbænk underneden dem. Den tildækkede Ild paa Skorstenen funkede endnu op mellem Tørvene og afbrød Mørket, førend den atter hendøde. I Stuen herskede en dyb Taushed, under hvilken man hørte Drengens lange og regelmæssige Aandedrag og den eensformige Lyd af det gamle Stueuhr, som hang paa Væggen ligeoverfor Skorstenen.

Udenfor var Stormen taget af, et svagt Maaneskin kastede sit blaalige Lys hen over Heden. Alene fra Havsiden lød endnu en huul og langtrukken Brusen af de rullende Søer, som brødes imellem Revene.

Tausheden blev pludseligt afbrudt ved et udholdende Skrig, som lød i en Afstand fra Huset hen over Heden. Der var noget saa smerteligt klagende, saa rædselsfuldt og

gjennemtrængende i dette Skrig, at det vækkede Ellen. Hun foer iveiret og lagde sin Haand paa Fiskerens Arm.

„Sam! lille Sam! hørte Du det?“ hviskede hun forfærdet.

„Vist hørte jeg det, Ellen!“ svarede Sam, „og det er ikke første Gang, at dette Skrig lyder; jeg har hørt det to Gange før i denne Aften.“

„Gudfader bevare os! hvad mon det kan være?“

„Ja, hvem veed det, Ellen! et saadant Skrig kan ikke have nogen naturlig Aarsag, ligesaalidt som han, vi talte om iaftes.“

„Husbond!“ sagde Simon, rystende af Angest, „jeg hørte det ogsaa.“

„Det kan nok være, min Dreng! — har Du læst din Aftenbøn, da Du gik tilsengs?“

„Ja, to Gange!“

„Saa vend dig om paa den anden Side og sov!“

Men Simon fik ingen Tid til at sove; thi strax efter hørtes Fodtrin udenfor, et Fodspark aabnede den stængede Dør, og ind i Stuen traadte, Een for En, sex Mænd, hvoraf den Første bar et sammenrullet Klædningsstykke under den ene Arm og en tændt Skibslygte i Haanden, de to næste en stor Messingkjeddel, hængende i en Stang over Skuldren.

Sam reiste sig overende. Ellen derimod krøb tilbage paa Leiet, hendes Tænder klapprede som i Feberkulde, hendes Indbildningskraft, ophidset af Mandens Fortælling, den halvsovende Tilstand, hun endnu befandt sig i, Skumringen, hvori dette Optrin viste sig og som Lyset, der trængte ud igjennem de duggede Lygteglas, ikke var istand til at forjage, alt dette tilsammen fremkaldte en Følelse af ubeskrivelig Rædsel, der i de første Øieblikke berøvede

hende Mælet. Drengen derimod drev Angesten vexelviis til at stikke Hovedet ned under Overdynen og hurtigt at ligge op over den igjen, medens han hver Gang, han laa skjult, udstødte en rystende og klagende Lyd, som et Uglesfrig.

Manden med Lygten lagde sin Pakke paa Gulvet, han gik hen til Alkoven, hævede Lyset iveiret og gjorde, idet han fik Øie paa Sam og Ellen, en beroligende Bevægelse med Haanden, ledsaget af et Hovednik og nogle uforstaaelige Ord i et fremmed Sprog; derefter tændte han Lampen paa Bordet.

Det tiltagende Lys i Stuen, i Forbindelse med de Fremmedes tilsyneladende fredelige Sindelag, syntes vel efterhaanden at øve en vis beroligende Virkning paa de tre Tilskuere, imidlertid tilkjendegav dog Ellens korte og pustende Aandedrag og Drengens svage Klynken den vedvarende Frygt og Spænding, hvori Begge befandt sig.

Ved Lampens Skin bleve de fra nu af istand til at iagttage Alt, hvad der foregik.

De saae sex Mænd med røde, strikkede Huer paa Hovedet, brunn Hudfarve, sort Skæg og vide Beenklæder. To af dem havde hængt den store Kjeddel, de bar paa, op i Jernkjæden over Skorstenen, hvorefter de i Forening tilveiebragte et lystigt flammende Baal, ved Hjælp af Spaaner og Træstykker, som de førte med sig. En Anden satte en stor Flaske hen paa Bordet, tog dernæst Beboernes Træskeer ned fra Loftsbjælken, under hvilken de efter Skik og Brug havde deres Plads. En Tredie havde stillet sig hen ved Døren og vedblev under de Øvriges Arbeide uafbrudt at stirre ud ad Vinduet, som om det var hans Hensigt at give Agt paa, hvem der muligt kunde nærme sig Hytten udenfra. Familien i Sengen lagde derimod Ingen Mærke

til, den syntes ikke længer at være nærværende for de Fremmede.

Det ubekjendte Indhold af Kjedlen begyndte at snurre og boble, Ilden knitrede, Lysskæret og de vexlende Slagskygger, idet Flammerne stege og sank, forøgede det Vilde og Affskrækkende i de fremmede, furede Ansigter. Simon fortalte ogsaa siden efter, at han havde lagt Mærke til, at enhver af Mændene havde havt en Pistol og en bredbladet Kniv, stukket ind i Skærfet. Det beskrevne Optrin antog desuden et særegent uhyggeligt Præg ved den Taushed, hvormed Alt foregik, og som kun blev afbrudt i enkelte Øieblikke af et dæmpet, næsten halvthviskende Sprog.

„Kan du forstaae, hvad de sige til hverandre?" spurgte Ellen, idet hun bøiede sit Hoved tæt hen mod Mandens Øre.

„Ja, naturligviis!" svarede Sam med et Hovednik. „Ethvert Ord! — En Sømand som jeg maa forstaae alle mulige Sprog."

„Tal da lidt til dem, og spørg dem, hvad de ville."

„Aa nei Husbond!" hviskede Drengen, hvis skærpede Sands havde opfattet denne Yttring. „Tal endelig ikke til dem. Uh hu huu!"

„De Karle nytter det ikke at tale til," svarede Sam, „de lade sig nok ikke jage bort med Snak. Læs Du heller en god Bøn, lille Ellen!"

„Det har jeg gjort."

„Læs kun et Par Stykker til. Det holder os bedst saadant noget Kogleri fra Halsen."

„Ak! jeg har læst alle de Bønner, jeg kjender."

„Saa begynd paa en Psalme eller Noget af Lærebogen, hvad Du kan komme paa. Det hjælper Altsammen ligegodt."

Ellen begyndte dæmpet og hurtig:

„Første Kapitel: Om Verdens Skabelse. Bibelen siger os, at Verden ikke kan have været til fra Evighed af, ligesaalidt som et Huus eller en By kan bygge sig selv; thi enhver Ting maa have sin Aarsag, hvoraf den er kommen."

„Sort Haar og røde Huer," bemærkede Sam!

Ellen vedblev: „Synden kom ind i Verden formedelst et Menneske, og Døden ved Synden, og Døden trængte sig igjennem til alle Mennesker, fordi de syndede Alle."

„Vide Bramdugs Buxer og rødt Skærf om Livet! Jo, det er rigtigt nok!" afbrød Sam.

Ellen vedblev:

„I denne søde Juletid kan man sig ret fornøie,
Og bruge al sin Kunst og Flid, Guds Naade at ophøie."

„Allesammen smaa Karle med sort Haar og brune Ansigter. Det slaaer til paa en Prik, Altsammen."

Da Kjedlen kogte, blev den taget fra Ilden og bragt hen til Bordet, omkring hvilket de Ubekjendte toge Plads, paa Vagten ved Døren nær. Førend Maaltidet begyndte, blottede den Ældste sit Hoved og hængte Huen hen over Flasken. Han drog dernæst en lille Medaillon frem, som havde været skjult paa hans Bryst, og vedblev at holde denne op over Bordet, medens han dæmpet og halvt syngende mumlede nogle Ord, som de Øvrige syntes at gjentage, idet de skjulte deres Ansigter i Hænderne. Da Ordføreren taug, stak han atter Medaillonen ind under sin Skjorte, og nu begyndte et Maaltid, hurtigt og taust, idet man benyttede de tre Skeer, Spølkum og Knive, ligesom Tilfældet gav det. Medens Manden, som hidtil uafbrudt var forbleven paa sin Post, traadte hen til Bordet, gik en

Anden i hans Sted og holdt Udkig med Veien, som førte fra Heden op til Huset.

Sam var bleven mere dristig, efterhaanden som han mærkede, hvor lidt Hensyn der blev taget til hans Nærværelse. Han reiste sig overende, trak sin Vest paa og begyndte at samtale med Ellen i et mindre dæmpet Sprog. Simon stirrede forbauset op paa ham; endskjøndt Sam blev siddende ganske rolig i Sengen, uden at røbe noget Tegn til at staae op, forekom det dog Drengen, at denne Handling med Vesten røbede en ubegribelig Dristighed.

Da Maaltidet var endt, reiste Mændene sig fra Bordet. To af dem toge igjen Kjedlen paa Stangen over Skuldrene, de tændte Lygten og forlode Stuen, ligesaa taust og hurtigt, som de vare komne. Idet den Sidste gik, vendte han sig om mod Sam, nikkede til ham og gjorde et hilsende Tegn med Haanden. Derpaa trak han Døren til efter sig og forsvandt. I samme Øieblik slog Stueuhret paa Væggen Eet.

Sam satte sig overende paa Sengekanten og blev siddende nogle Minuter uden at tale, vexelviis betragtende Ellen og Simon. Derpaa stod han op og gik hen til Vinduet. Han saae Mændene bøie ned ad Veien til Havet og forsvinde bag en af de første Klitter. Da han kom tilbage, efterat have stænget Døren, lettede han først sit Hjerte med et dybt Suk, og udbrød derefter:

„See saa, lille Folk! hvis Nogen for Eftertiden skulde tale til Jer om den døde Hollænder, saa kan I To snakke med derom, og sige, at I inat har seet hans Mandskab."

„De har ellers glemt Noget af deres Tøi," sagde Simon og pegede hen paa Gulvet, hvor det sammenrullede Klædningsstykke endnu laa.

Sam tog Pakken og viklede den op. Det var en smuk og kostbar Damekaabe, foret med Pelsværk.

„Det er altsammen kun Kogleri og Djævelskab!“ udbrød han, „Vorherre bevare os for, at den skulde blive i mit Værge.“

Endnu førend Ellen begreb hans Hensigt eller var istand til at hindre den, rullede han Kaaben sammen igjen og kastede den ind i Ilden paa Skorstenen.

Næste Morgen fortalte en Fisker, som boede ude ved Blaavands Huk, at han den foregaaende Dag, henimod Aften, kort før Stormen begyndte, havde seet et stort Skib, med skjørnede Seil og ilde tilredt af Veiret, at kæmpe sig frem mod den Fralands Vind, for at naae Kysten. Hans Nabo havde senere ud paa Aftenen bemærket, at et Fartøi roede bort fra Skibet og styrede Coursen mod Land.

Det Mærkelige ved denne Historie er iøvrigt hverken de to Fiskeres Beretning om det fremmede Skib, som næste Morgen sporløst var forsvundet, uden at man var istand til at meddele nogensomhelst Oplysning om det, ikke heller Sam Sivers bestemte og vedvarende Paastand om, at han havde huset den døde Hollænders Mandskab; men næste Morgen fortalte de Veifarende mellem Hjerting og Varde hverandre, at de inde i Heden havde seet en ung Pige, klædt i en fremmed og broget Dragt; hun græd og klagede og flygtede sky og ængstlig ind i Lyngen, idet man søgte at nærme sig hende. Rygtet herom udbredte sig snart i Egnen, med alle de Overdrivelser, der sædvanlig udgjøre denne Guddoms Følge. Man paastod, at den Fremmede var en fornem Dame, som havde forladt sit Hjem af de mest eventyrlige Grunde; man nævnede i Begyndelsen endog et bestemt Navn og den Slægt, til hvilken hun skulde høre. Omegnens Bønder fortalte, at hun havde sit Tilhold i en af de aabentstaaende Faarehytter, der findes omkring

i Heden, og at hun tiggede sin Føde i de adspredtliggende Huse, som hun i dette Øiemed listede sig hen til i Morgengryet eller i Aftenskumringen. Nogen Tid efter hed det sig, at hun ved en Lemlæstelse var berøvet Tungens Brug, eftersom hun bestandig kun udstødte en svag, uarticuleret Lyd, og derimod aldrig betjente sig af noget Sprog til at gjøre sig forstaaelig for dem, hun tyede hen til. I dette sidste Punkt stemmer Rygtet idetmindste med Sandheden. Den ubekjendte Pige har tilbragt henved fyrgetyve Aar, — saalænge er det siden, man første Gang saae hende, — uden at nævne Slægt eller Hjemstavn, uden at beklage sig i Ord, uden at paakalde Nogens Deeltagelse, uden at give sine Lidelser et andet Udtryk end Taarer.

Og for at den gunstige Læser, som man sagde i gamle Dage, nu ikke skal lægge disse Blade bort i den Tanke, at man har villet byde ham et Eventyr under Sandhedens Maske, maa jeg, førend vi gaae videre, tilintetgjøre enhver Formodning herom, ved at henvise til „Statsvennen for 1837 Nr. 17—18," hvori denne ulykkelige Piges Skjæbne i Jylland første Gang findes offentlig omtalt, og dernæst overlade de mere Vantroe selv at overbevise sig om hendes Forhold, eftersom hun i det Øieblik, jeg skriver disse Linier, endnu lever og frister en eensformig og glædeløs Tilværelse som — Lem i Aarhus Fattighospital, hvis hæderlige Forstander jeg har at takke for Størsteparten af efterfølgende Meddelelser.

En Eftermiddag i Sommeren 1822 kom den Ubekjendte til Skovriderboligen Frederiksdal ved Vilhelmsborg. Manden laa syg, da hans Hustru fortalte ham, at der ude i Forstuen stod en ung Pige, som i en ydmyg og forunderlig klagende Tone syntes at bønfalde om Noget. „Giv hende

en Mark," sagde Manden. — Konen adlød; men den Fremmede rystede paa Hovedet og afslog dengang som bestandig senere, at modtage Pengene. Derimod pegede hun paa et Stykke Brød og gjorde Tegn til, at hun led Hunger. Skovfogedkonen gav hende Brødet, den Ubekjendte modtog det med synlig Glæde og forsvandt. Nogle Dage senere blev hun truffet af Sognefogden, som lod hende føre til Fattighuset, hvori hun en Tidlang fik sit Ophold, og imidlertid villig udførte ethvert Arbeide, der blev hende paalagt. Hun gjorde intet Forsøg paa at undvige, fandt sig taalmodigt i Alt, klagede aldrig og nævnede heller aldrig sin Stand eller Herkomst, selv efterat man havde overbeviist sig om det Ugrundede i Historien med den lemlæstede Tunge. I Begyndelsen saae man hende derimod næsten altid hensunken i Taarer og i en dyb og vedvarende Fortvivlelse. De Oplysninger Øvrigheden har været istand til at skaffe sig, efterat hun eengang var bleven Gjenstand for dens Opmærksomhed, have heller ikke ledet til det ringeste Spor. Fra det førstomtalte Fattighuus blev hun transporteret til et andet, derfra til Varetægtsarresten, derfra blev hun tinget i Kost i et Skipperhuus, hvor hun atter villig og redebon paatog sig at udføre det ringeste Tyendes Forretninger. Saaledes er hendes Liv gaaet bort; man har ført hende fra Fattighuus til Arresthuus, fra Lidelse til Lidelse, indtil hun omsider fandt sit sidste og varige Hjem i Hospitalet i Aarhus. Her vedblev hun saalænge Kong Frederik den Sjette levede, at være Gjenstanden for en paafaldende Opmærksomhed fra hans Side; han besøgte hende hver Gang, han kom til Byen, paabød hendes omhyggelige Pleie, men foranstaltede iøvrigt aldrig nogen Undersøgelse om hendes mystiske Fortid, tvært-

imod lod han endog til at modsætte sig ethvert Skridt, som foretoges i denne Retning. Tillykke synes nu endelig ogsaa alle Minder om denne sørgelige Fortid at være udslettet i hendes egen Erindring; de sidste Aar have svækket hendes Forstand, et farvet Glas eller en blankpoleret Ring er tilstrækkelig til at skaffe hende Glæde, et lille Stykke broget Silketøi bringer hende i Henrykkelse. Hendes Væsen og Manerer røbe endnu Spor af den fornemme Dame, hendes Opførsel har bestandig forenet en uendelig Mildhed og Hengivenhed med en høi Grad af Sædelighed.

Da Forfatteren af denne Fortælling sidst saae hende, var hun henved halvtredsindstyve Aar gammel, lille, spinkel, med et ovalt og ligblegt Ansigt, store, mørke og levende Øine. Hendes Pande begyndte at rynkes, og disse Rynker vare skarpe og bestemte, som skaarne med en Kniv. Tidligere maa hun udentvivl have været meget smuk; hendes Træk vare endnu behagelige, og Overgangen i ethvert af dem kvindelig og fiin, som de bløde Linier, vi iagttage i et Landskab ved Solens Nedgang. Nu smiler hun, synger undertiden i et Sprog, som Ingen kjender, pynter sig, leger og synes at have glemt enhver Anledning til den dybe og forstenede Smerte, hendes Aasyn vedbliver at bære Præg af. Hvilken Strækning af Ulykker, af dulgte og undertrykte Kvaler, maa hun ikke have gjennemvandret, inden det kom saavidt, at Bevidstheden herom forlod hende? hvilken uhyre lang Nat, der ikke aabner anden Udsigt end Glemsel, ingen anden Forløsning end Vanvidet og Døden. Er det Kjærligheden, Forbrydelsen eller Straffen, der har kastet denne Fremmede ind i Ørkenen, hvor hun som en eensom Fugl har klaget sig tildøde, uden at høres eller begribes? I fyrgetyve Aar har man gjort dette Spørgsmaal, uden

at faae Svar derpaa. Ingen veed det uden Sam Siver, der paastaaer, at han har huset den døde Hollænders Mandskab, som bragte hende med fra Skibet. Hvilket righoldigt Stof tilbyder ikke denne hjemløse Martyrs Liv for Jagttageren.